

Jak efektywnie wspomagać ucznia z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego?

Najbardziej istotne dla prawidłowego i efektywnego wspomaganie ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego jest zapoznanie się z dokumentacją ucznia – orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz inne dokumenty dostarczone przez rodziców dziecka do szkoły, a także czynne uczestnictwo w opracowaniu Wielospecjalistycznej Oceny Poziomu Funkcjonowania Ucznia oraz Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego. Istotna jest współpraca wszystkich członków zespołu wychowawczego danej klasy, do której uczęszcza uczeń, a także jednotorowość podejmowanych oddziaływań.

1. PRACA W TRAKCIE LEKCJI

- Należy zezwolić uczniowi na pracę we własnym tempie i na miarę jego możliwości, z uwzględnieniem kondycji psychofizycznej danego dnia; doceniać wysiłek włożony przez ucznia w wykonanie powierzonego zadania.
- Wykorzystywać różne formy aktywności w trakcie lekcji np.
- praca w grupach - przydzielanie roli każdemu uczniowi, co powoduje większe zaangażowanie w pracę; warto zwrócić uwagę, aby uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego pracowali w różnych grupach, nie zawsze w tych samych; przydzielając zadania uczniom należy zwrócić uwagę, by uczeń posiadający orzeczenie mógł dane zadanie wykonać, jednak nie może ono być również zbyt łatwe – uczeń powinien mieć szansę pokazać swoje mocne strony przed kolegami z grupy i z klasy
- praca w parach - wykorzystanie możliwości uczniów zdolniejszych do wyjaśniania niezrozumiałych zagadnień kolegom
- praca indywidualna - zauważanie wysiłku, który uczeń włożył w wykonanie zadania a nie jedynie uzyskanego efektu końcowego
- Polecenia kierowane do ucznia winny być formułowane w odpowiedni sposób: spróbuj rozwiązać; zrób, które możesz; zrób, ile możesz; rozwiąż, które chcesz; napisz, ile zdążysz.
- W czasie lekcji należy różnicować stosowane metody, oddziaływać polisensorycznie, a więc wielozmysłowo; stosować nauczanie wizualne, zwłaszcza w przypadku uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (prezentacje multimedialne, wykresy, diagramy, rysunki, doświadczenia, nauka poprzez działanie).

- Stosować zasadę stopniowania trudności, aby uczeń już na wstępie nie zniechęcał się do podjęcia wysiłku, i aby miał szansę na odniesienie sukcesu
- Formułować krótkie, jasne, konkretne pytania i polecenia; w razie potrzeby ukierunkowywać tok myślenia ucznia poprzez naprowadzanie, wyjaśnianie, udzielanie konkretnych wskazówek, itp.
- Formułując polecenie należy dopilnować, aby uczeń rzeczywiście prawidłowo je zrozumiał. Można poprosić, aby uczeń powtórzył je własnymi słowami, wyjaśnił jak je rozumie – w razie potrzeby na bieżąco skorygować. Dłuższe zadania można podzielić na etapy, niezbędne do prawidłowego wykonania zadania.
- Umożliwiać uczniowi korzystanie z krótkich przerw w pracy w trakcie lekcji; umożliwiać zaspokojenie potrzeby ruchu.

2. PRACA DOMOWA

- Różnicować zadania pod względem stopnia trudności, sposobu i formy wykonania np. mniej przykładów, jedno rozbudowane zadanie lub możliwość wyboru zadania do wykonania.
- Przydzielać uczniom zróżnicowane zadania: obowiązkowe, dodatkowe, dla chętnych.
- Udzielać dodatkowych wyjaśnień i odpowiedzi na pytania uczniów.
- Wdrażać uczniów do zapisu zadań domowych.
- Praca domowa każdorazowo winna być sprawdzona przez nauczyciela.
- Dłuższe i bardziej złożone zadania dzielić na etapy, rozkładać w czasie; formułując polecenie należy konkretnie wskazać, na jakie treści uczeń winien zwrócić uwagę.
 - Należy zezwolić na dokończenie w domu niektórych prac wykonywanych na lekcjach
 - Umożliwiać pisanie dłuższych tekstów/ wypracowań na komputerze

3. SPRAWDZIANY/ KARTKÓWKI

Sprawdzanie wiedzy (kontrola wiadomości i umiejętności ucznia):

- W ramach przygotowania do kartkówki – udzielać dokładnej informacji na temat treści, jakie powinny zostać opanowane przez ucznia; wskazywać konkretne zagadnienia, tematy, pojęcia; można wręczyć uczniom przykładowe zadania, jakie mają pojawić się na teście, do wykonania w domu.
- W ramach poprawy sprawdzianu – po uzyskaniu informacji na temat oceny, uczeń powinien dostać szczegółową informację zwrotną na temat tego, którą część materiału powinien jeszcze opanować w celu poprawy oceny.

- Stosować wszelkie możliwe formy kontroli wiedzy i umiejętności: wypowiedzi ustne i pisemne, rysunki, diagramy, układanki, krzyżówki, schematy, przygotowanie prezentacji multimedialnej, itp.
- Różnicować sprawdziany – przygotowywać je tak, by zadania sprawdzały wiadomości podstawowe, były ułożone w formie testów wyboru albo testów z lukami do uzupełnienia, zawierały pytania na łączenie, pytania typu prawda/ fałsz, lub by uczeń mógł opracować jeden temat lub jedno zadanie spośród kilku podanych do wyboru.
- Struktura sprawdzianu i jego forma graficzna powinna być podobna do tej, którą pisze cała klasa. Uczniowie w każdym wieku porównują się między sobą i zauważają różnice. Uczeń powinien mieć poczucie, że jest traktowany tak samo, jak każdy jego kolega w klasie.
- Wydłużać czas pracy podczas pisania kartkówki/ sprawdzianu, zmniejszać liczbę zadań do wykonania lub zmniejszać obszerność powierzanych zadań.

Dostosowanie sprawdzianów dla uczniów z ASD

Uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na zdiagnozowane występujące zaburzenia ze spektrum autyzmu realizują tę samą podstawę programową, co pozostali uczniowie, w związku z czym wymagania związane z realizacją poszczególnych treści nie zmieniają się, natomiast możliwe dostosowania ograniczają się głównie do stosowania indywidualnie opracowanych arkuszy, adekwatnie do danej dysfunkcji oraz do zapewnienia odpowiednich warunków pracy.

Na co należy zwrócić uwagę opracowując sprawdzian dla ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu:

- Należy zwrócić uwagę na liczbę zadań przeznaczonych do wykonania. Uczeń z ASD powinien otrzymać tyle zadań, aby był w stanie wykonać je w przeznaczonym do tego czasie. Należy unikać pozostawiania ucznia w klasie w czasie przerwy, by dokończył pracę.
- Warto pamiętać o zasadzie stopniowania trudności – przechodzić od zadań o niższym poziomie trudności, do zadań o wyższym poziomie trudności.
- Jeżeli mamy do czynienia z uczniem uzdolnionym w zakresie danego przedmiotu, nie zwiększamy liczby zadań do wykonania, ale możemy zamieścić w arkuszu zadanie o podwyższonym poziomie trudności.
- Należy unikać powielania zadań sprawdzających tę samą umiejętność.
- Zadania złożone winny zostać podzielone na etapy.
- Tworząc polecenia należy używać krótkich zdań, prostego języka i jednoznacznych sformułowań.

- Przygotowując sprawdzian z przedmiotów ścisłych, w których zadania wymagają wykonywania obliczeń, pod każdym zadaniem należy umieścić tak zwany BRUDNOPIS (puste pole, bądź kratkę).
- Układ tekstu na kartce powinien być przejrzysty i czytelny dla ucznia:
 - ✓ Unikamy sprawdzianów pisanych odręcznie a następnie kopiowanych.
 - ✓ Przygotowując arkusz warto stosować czcionki bezszeryfowe.
 - ✓ Stosujemy większe odstępy między wierszami (interlinia 1,5),
 - ✓ Pogrubioną czcionką zaznaczamy ten fragment polecenia, który konkretnie mówi o tym, co uczeń ma zrobić/ jakie jest jego zadanie, np.

Liczba 1450 jest zaokrągleniem do rzędu dziesiątek kilku liczb naturalnych. **Ile jest wszystkich liczb naturalnych różnych od 1450, które mają takie zaokrąglenie? Otocz kółkiem poprawną odpowiedź.**

- ✓ W sprawdzianach zawierających pytania testowe, należy unikać stosowania punktów. Lepszym wariantem będzie stosowanie oznaczeń A, B, C, D. Punkty A, B, C ... piszemy pogrubioną czcionką i pionie (jeden pod drugim), np.

Którym spójnikiem można zastąpić podkreślony wyraz w zdaniu *Jesteście piękne, lecz próżne*, zachowując sens wypowiedzi? Otocz kółkiem poprawną odpowiedź.

- A. i
- B. ale
- C. albo
- D. więc

- ✓ W pytaniach testowych należy pamiętać o wskazaniu konkretnej liczby prawidłowych odpowiedzi.
- ✓ Należy unikać zamieszczania zbyt wielu zadań na jednej stronie.
- ✓ Należy zwrócić uwagę na to, aby nie dzielić zadań między stronami (aby nie przenosić części zadania na kolejną stronę).
- ✓ Sprawdziany drukować jednostronnie – sprawdzian przygotowany w tej formie będzie dla ucznia bardziej czytelny i wyraźny, w trakcie trwania pracy z arkuszem ułatwi mu powrót do wcześniejszych zadań.
- ✓ Stosując powiększoną czcionkę należy ocenić „obszerność” przygotowanego sprawdzianu. Arkusz liczący zbyt wiele stron będzie dla ucznia zniechęcający.

- Stosując testy wyboru należy zwrócić uwagę na precyzję w formułowaniu poleceń. Zamiast sformułowania „Wybierz odpowiedź spośród podanych” piszemy „**Otocz kółkiem właściwą odpowiedź**”; w zdaniach typu Prawda/ Fałsz piszemy: „**Otocz kółkiem P, jeśli zdanie jest prawdziwe albo F, jeśli zdanie jest fałszywe**” – konkretnie i jak najbardziej dosłownie.
- Formułując polecenia należy pamiętać o stosowaniu jak najbardziej konkretnych pojęć, które w miarę możliwości poprzez należy tekstem pisanym, obrazem, ilustracją lub przykładem.
- Należy uwzględnić deficyty w zakresie rozumienia niedosłownych wypowiedzi, ironii, metafor, słów i wyrażen wieloznacznych. Najlepiej wyjaśnić je za pomocą obrazów, przeciwieństw np. przyjaźń – wrogość lub przykładu;
- Wykorzystując schematy należy pamiętać, aby zawierały one tylko te elementy, które są konieczne. Schematy i rysunki powinny być uproszczone, najlepiej w kolorze.
- W razie potrzeby i jeśli jest taka możliwość, należy umożliwić uczniowi pisanie sprawdzianu w osobnej sali.

4. OCENA

Ocenianie postępów ucznia z uwzględnieniem zasad oceniania uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych zawartych w statucie szkoły.

- Każdy z uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego powinien mieć opracowane indywidualne kryteria oceniania z poszczególnych przedmiotów, odpowiednio do zapisów zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.
- Podstawą oceny powinien być wysiłek i wkład pracy dziecka, a nie tylko efekty jego pracy.
- Ważne jest, aby ocena pełniła przede wszystkim funkcję motywującą, a samo ocenianie służyło uczniowi i pozwalało korygować jego dotychczasowe postępowanie edukacyjne, uruchamiało jego motywację do uczenia się oraz samoocenę i miało jasno sformułowane kryteria.
- Należy stosować odpowiedni system wzmoceń (plusy, pieczątki itp.), polegający na docenianiu każdej pracy wykonanej przez ucznia.

opr. zespół nauczycieli wspomagających

Kamila Łukjan

Beata Judycka

Liliana Warda

Elżbieta Kręcisz- Plis

Tadeusz Sułek